ONU ȘI GESTIONAREA CRIZELOR
(Studiu de caz: problema Kosovo)

Mihaela MELNIC

CZU: 94(497.115) mmelnic95@gmail.com

The United Nations' experience in Kosovo has been repeatedly cast in a negative light, which raised an important question about the role of the organisation in the international politics. My hypothesis will be that the UN was marginalised in terms of a military intervention in the Kosovo war, but it proved its relevance and necessity in dealing with the Kosovo crisis after ceasefire.

Menținerea păcii și securității internaționale constituie una dintre cele mai mari provocări cu care umanitatea se confruntă în epoca contemporană și, în același timp, aceasta reprezintă misiunea principală a Organizației Națiunilor Unite. În decursul existenței sale, ONU a depus eforturi uriașe pentru a îndeplini sarcina lăsată de fondatorii săi – *salvarea generațiilor viitoare de ororile războiului*. Cea de-a 75-a aniversare a ONU oferă o ocazie bine-venită de a reflecta asupra activității în domeniul gestionării crizelor a celei mai importante organizații din lume. Din aceste considerente, propunem atenției Dvs. prezentul studiu ce intenționează să abordeze rolul ONU în gestionarea crizelor în baza cazului Kosovo.

Problema Kosovo reprezintă o parte constitutivă a chestiunii iugoslave, precum și unul dintre cele mai dificile conflicte interetnice din epoca contemporană. Începând cu anii 1980, Kosovo prezenta toate semnele unei catastrofe iminente: aici era o societate autoritară, cu un șomaj ridicat, în special în rândul tinerilor educați, și o criminalitate crescândă; propaganda naționalistă, mai ales pe partea sârbă, a fost pompată de mass-media și de intelectuali, în timp ce diaspora albaneză devenea din ce în ce mai radicală [1, p. 62]. În astfel de condiții, părea aproape inevitabil ca abolirea autonomiei Kosovo (1989) să conducă la un război, în care urma să fie implicată comunitatea internațională. Cu toate acestea, ONU nu a reușit să vină cu un răspuns ferm și consecvent pentru a dezamorsa conflictul, care până la începutul anului 1999 se transformase într-un război civil.

În istoriografie, gestionarea crizei kosovare de către ONU tinde a fi abordată:

- fie ca un eșec al ONU ce a pus sub semnul întrebării capacitatea organizației de a face față crizelor internaționale;
- fie ca un caz controversat ce a pus organizația într-o mare dificultate, dată fiind opoziția cu care ONU s-a ciocnit în decursul gestionării crizei: nesupunerea Republicii Federale Iugoslave cerințelor și deciziilor Consiliului de Securitate, opoziția unor membri-cheie ai Consiliului la o eventuală intervenție militară externă în Iugoslavia, iar mai apoi, chiar și opoziția populației din Kosovo la o continuă administrare internațională a provinciei.

Părerea potrivit căreia implicarea ONU în problema Kosovo ar fi fost un eșec este exprimată de foștii angajați ai UNMIK Iain King și Whit Mason, care în lucrarea *Peace at Any Price: How the World Failed Kosovo*, susțin că eșecul misiunii a constat în incapacitatea sau lipsa voinței de a transforma cultura politică kosovară [2, p. 6]. Pe de altă parte, Mats Berdal și Spyros Economides, autorii unui volum dedicat operațiunilor ONU de menținere a păcii – *United Nations Interventionism (1991-2004)*, afirmă că experiența ONU în Kosovo a fost aruncată într-o lumină negativă, fiind criticată pentru acțiuni ce nu s-au aflat sub controlul organizației [3, p. 217-218].

Rolul ONU în gestionarea conflictului kosovar a cunoscut mai multe situații paradoxale. Organizația a fost marginalizată de NATO în sensul unei intervenții militare, dar totuși, la finalul războiului, ONU a fost invocată pentru a legitima campania NATO, iar principiile și instituțiile ONU, neglijate inițial, au fost puse în fruntea gestionării situației post-conflict. Aceste contradicții pot fi înțelese luând în considerare condițiile specifice în care ONU trebuia să acționeze. Faptul că NATO și-a asumat decizia unei intervenții militare în Kosovo nu a însemnat că ONU își pierduse utilitatea, ci a constituit doar o mișcare tactică din partea SUA și a țărilor europene occidentale în condițiile în care exercitarea dreptului de veto de către Rusia și China în Consiliul de Securitate era previzibilă.

În realitățile postbelice, ONU și-a asumat sarcina restabilirii normalității în regiune, misiunea ONU din Kosovo fiind cea mai mare operațiune desfășurată până atunci. UNMIK a reprezentat un experiment fără precedent: aceasta a fost prima misiune în care toate organizațiile internaționale și regionale-cheie au operat într-un mod

integrat sub egida ONU. Acest fapt i-a permis misiunii să facă față unei provocări umanitare majore și unui program de reconstrucție imens în timp record. În perspectivă însă, autoritatea nelimitată de care se bucura administrația interimară a UNMIK a început a fi percepută drept exogenă, iar relația dintre oficialii UNMIK și populația locală devenise tot mai încordată de-a lungul anilor. Totuși, tranziția de la „eliberatori" la „colonizatori" nu este comună doar pentru UNMIK, ci și pentru alte misiuni cu funcții similare, precum Misiunea Națiunilor Unite în Bosnia și Herțegovina și Administrația Tranzitorie a Națiunilor Unite din Timorul de Est. La fel ca în cazul Kosovo, administrația internațională executată de aceste misiuni a fost văzută ca un proces extern, fapt ce i-a afectat legitimitatea [4, p.79-80].

UNMIK a trebuit să-și reexamineze rolul după ce Kosovo și-a declarat unilateral independența în februarie 2008. În noile condiții, misiunea și-a asumat sarcina de a monitoriza și facilita dialogul Pristina-Belgrad. UNMIK continuă să își implementeze mandatul într-o manieră neutră, concentrându-și atenția pe probleme de securitate, stat de drept, protecția minorităților, precum și pe atenuarea tensiunilor dintre Serbia și Kosovo.

Concluzii. În decursul existenței sale, ONU a jucat un rol crucial în gestionarea diverselor crize din întreaga lume, inclusiv a celei din Kosovo. Problema Kosovo rămâne pe agenda ONU, iar implicarea organizaţiei în soluţionarea crizei a înregistrat atât succese substanţiale, cât şi eşecuri care i-au relevat imperfecţiunile. Experiența ONU în Kosovo a dezvăluit necesitatea reformei și a susținerii unei noi generații de operațiuni de menținere a păcii.

Astăzi, misiunile ONU rămân unul dintre cele mai eficiente mijloace disponibile pentru a răspunde provocărilor la adresa păcii și securității mondiale, dar totuși e nevoie ca acestea să țină pasul cu natura schimbătoare a conflictelor pentru a asigura în continuare relevanța organizației.

Prezentul studiu își aduce aportul la promovarea și dezvoltarea în istoriografie a celei de-a treia abordări a problemei: *ONU a fost marginalizată în perioada de vârf a conflictului din Kosovo, dar și-a dovedit indispensabilitatea în managementul crizei kosovare după încetarea focului*. Lucrarea, de asemenea, contribuie la cercetarea rolului ONU în

gestionarea crizelor internaționale prin analiza evoluției operațiunilor ONU și integrarea UNMIK în sistemul de menținere a păcii al organizației. Nu în ultimul rând, acest studiu constituie un omagiu dedicat aniversării a 75-a de la fondarea ONU, care este cea mai importantă organizație din lume și unica fiind capabilă să acționeze la nivel global în vederea menținerii păcii și securității internaționale.

Cercetarea problemei kosovare, la fel, înlesnește promovarea în cadrul societății a unui mesaj obiectiv și echilibrat privind cazul Kosovo. Având în vedere faptul că și Transnistria invocă precedentul kosovar, chestiunea Kosovo trebuie să prezinte un interes crescut din partea mediului academic din țara noastră pentru a se evita trasarea unor paralele acolo unde acestea nu există.

***Referințe*:**

1. The Independent International Commission on Kosovo. In: *The Kosovo Report: Conflict, International Response, Lessons Learned*. Oxford: Oxford University Press, 2000.
2. KING, I., MASON, W. *Peace at Any Price: How the World Failed Kosovo.* Ithaca: Cornell University Press, 2006.
3. BERDAL, M., ECONOMIDES, S. *United Nations Interventionism (1991-2004)*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007.
4. LEMAY-HEBERT, N. State-building from the Outside-In: UNMIK and its Paradox. In: *Journal of Public and International Affairs*, Princeton, January 2009.

Recomandat
Anatol PETRENCU, dr. hab., prof. univ.